Utrechts Landschap

BEHEERPLAN

Stoutenburg, Bloeidaal, De Schammer en Lockhorsterbos

Auteur:
Renée van Assema (Utrechts Landschap)

Datum:
13-03-2024

Status:
Definitief

Coverfoto: Bloeidaal 22 januari 2024 - Theo Klink

INHOUDSOPGAVE

1 AANLEIDING 2

2 PLANGEBIED 3

2.1 Ligging 3
2.2 Gebiedsbeschrijving 4
2.3 Beleid 5
2.3.1 SNL doelen Natuurbeheerplan 5
2.3.2 Archeologie 11
2.3.3 Cultuurhistorie 13
2.3.4 Aardkundige waarden 15
2.3.5 Waterberging 16

3 EVALUATIE BEHEER 17

4 DOELSTELLINGEN 20

4.1 Algemeen 20
4.2 Stoutenburg 20
4.2.1 Algemeen 20
4.2.2 Natuur 20
4.2.3 Cultuurhistorie 22
4.2.4 Recreatie 22
4.3 Bloeidaal en De Schammer 23
4.3.1 Algemeen 23
4.3.2 Natuur 23
4.3.3 Cultuurhistorie 24
4.3.4 Recreatie 24
4.4 Lockhorst 24
4.4.1 Natuur 24
4.4.2. Recreatie 24

5 INRICHTINGS- EN BEHEERMAATREGELEN 25

5.1 Inrichtingsmaatregelen 25
5.2 Beheermaatregelen 26
5.2.1 Natuur 26
5.2.2 Cultuurhistorie 28
5.2.3 Recreatie 29

BIJLAGEN 30

Bijlage 1 Beheerkaarten plangebied 30

1 AANLEIDING

Utrechts Landschap is beheerder van bijna 6.000 ha natuur, landschap en erfgoed in de provincie Utrecht. Voor al onze natuurgebieden stellen we een beheerplan op, waarin onze doelen voor dat natuurgebied zijn vastgelegd. Het beheerplan is een belangrijk onderdeel van onze beheercyclus. Alle gecertificeerde natuurorganisaties werken volgens een dergelijke cyclus. De beheercyclus is een periode van plannen, uitvoeren, monitoren en evalueren. Elk beheerplan zal gemiddeld genomen eenmaal per zes jaar worden getoetst door middel van een Kwaliteitstoets. De kwaliteitstoets is een essentieel onderdeel in de beheercyclus en kwaliteitszorg van Utrechts Landschap. Een PDCA-gecontroleerde omgeving helpt ons om onze ambities waar te maken of tijdig bij te sturen. Kwaliteitstoetsen hebben tot doel te beoordelen of de natuurdoelen zoals opgeschreven in de beheerplannen gerealiseerd (kunnen) worden. Anders gezegd: of het gevoerde beheer, de uitgevoerde (her)inrichtingsmaatregelen en uitgevoerde kwaliteitsimpulsen het beoogd effect hebben. Het beheerplan wordt na de toets aangepast of herbevestigd en kan dan weer 6 jaar mee. Mocht na de toets blijken dat het plangebied en beheer stabiel zijn en de doelen gehaald of zeer haalbaar zijn, dan kan een aanbeveling volgen om voor dat beheerplan over te stappen naar een 12-jarige toetsingscyclus. Utrechts Landschap benut de kwaliteitstoetsen tevens om de in- en externe kennisuitwisseling een stevige impuls te geven als vast onderdeel van de formele beheercyclus. Uitwisseling van kennis en ervaring met externe deskundigen draagt bij aan de verdere professionalisering van het natuurbeheer en beschouwen we als belangrijk nevendoel.

2 PLANGEBIED

2.1 LIGGING

Dit beheerplan betreft de gebieden Stoutenburg (Groot- en Klein Stoutenburg, Juliusput en Zwarte Goor) , Bloeidaal, De Schammer en Lockhorst (zie kaart 1). De natuurgebieden zijn ontstaan als resultaat van de visie Venster op de Vallei (2000) van Utrechts Landschap. De kern van de visie was dat door inrichting van gebieden voor natuur, waterberging en recreatie het landschap rond de Barneveldse beek veiliggesteld moest worden. Vanuit de stad bezien zou dit landschap dan als laatste groene venster een blik op de Gelderse Vallei blijven bieden, terwijl elders grote woonwijken rond de stad liggen. Door samenwerking van Utrechts Landschap met de gemeentes Amersfoort en Leusden, de provincie en Waterschap Vallei en Eem is de herontwikkeling van het toen agrarisch gebied vorm gegeven. Lockhorst is geen onderdeel van “het venster”. In 1927 was het Lockhorsterbos de eerste aankoop van de net opgerichte Stichting Het Utrechts Landschap.

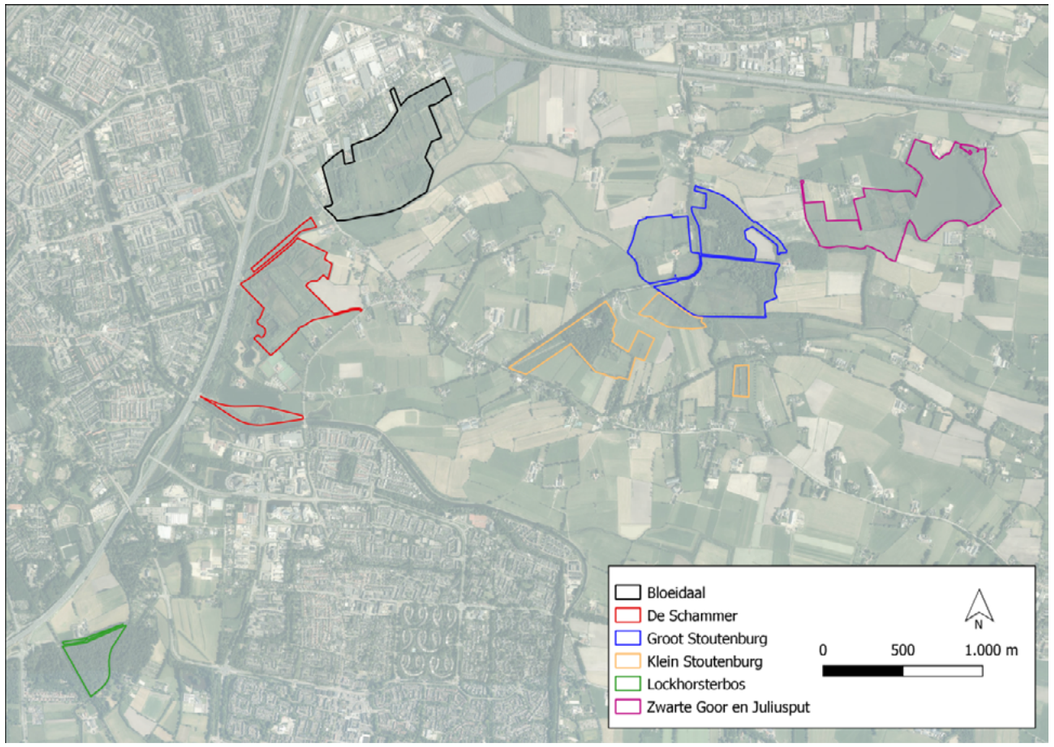

△ Kaart 1. Begrenzing plangebied beheerplan en deelgebieden

Gebied	Opp. (ha)
Groot Stoutenburg	42.3
Klein Stoutenburg	20
Zwarte Goor	15.1
Juliusput	8.9
Bloeidaal	35,4
De Schammer	27.9
Lockhorsterbos	7.9
Totaal plangebied	**157.5 ha**

△ Tabel 1. Oppervlakte plangebied en deelgebied

2.2 GEBIEDSBESCHRIJVING

Dit beheerplan bevat met name de geactualiseerde doelen en (beheer)maatregelen voor de gebieden.

Voor een uitgebreide beschrijving van het plangebied zie de eerdere beheerplannen:
- Feijen, M. (2010). Beheerplan Stoutenburg en Bloeidaal 2010-2020. De Bilt: Stichting Het Utrechts Landschap.
- van Berkel, H., Sinke, M., Alberts, M., & Mooij, M. (2009). De Schammer - Beheerplan voor de periode 2010-2020. Leusden: Gemeente Leusden.

2.3 BELEID

2.3.1 SNL doelen Natuurbeheerplan

Op onderstaande kaarten zijn de SNL beheertypen voor het plangebied uit het Natuurbeheerplan 2024 zichtbaar. In tabel 2 staat de oppervlakteverdeling van de verschillende natuurbeheertypen in het plangebied.

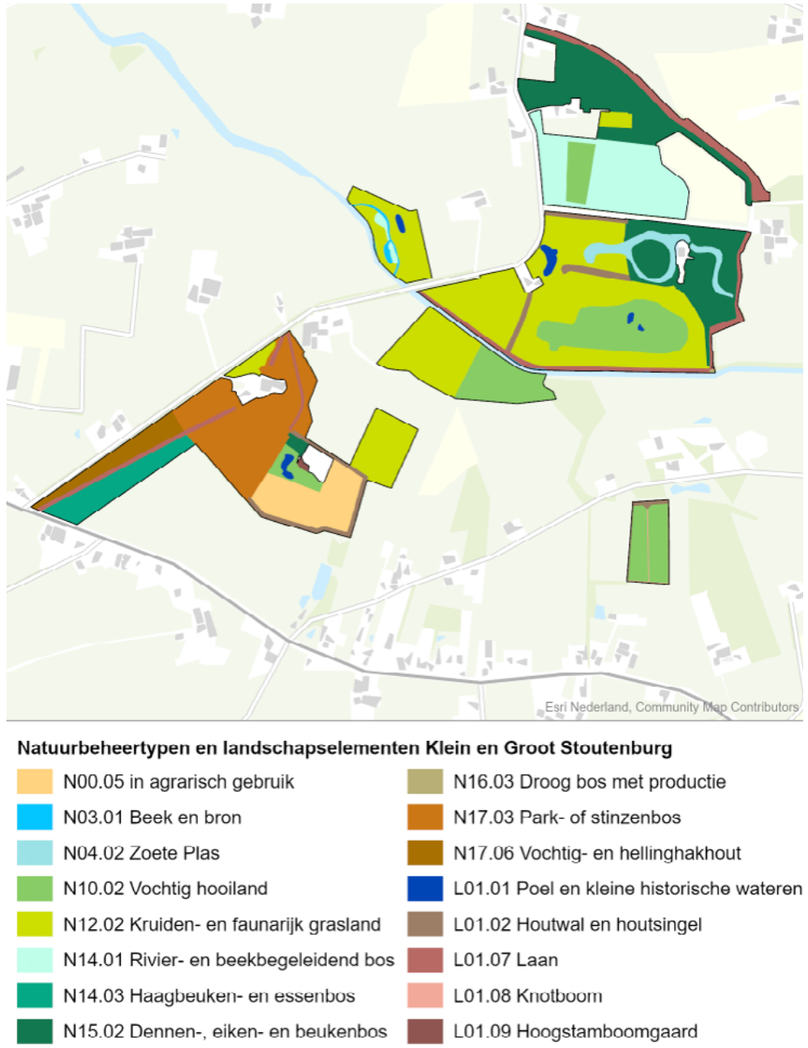

△ Kaart 2. SNL beheertypen natuurbeheerplan 2024 voor het deelgebied Klein en Groot Stoutenburg

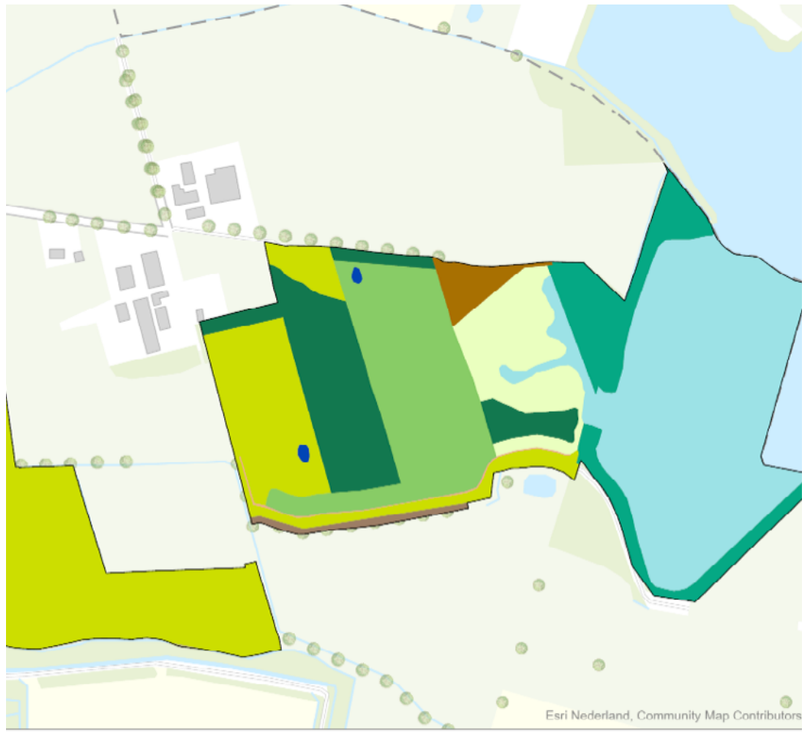

Natuurbeheertypen en landschapselementen Zwarte Goor en Juliusput

- N04.02 Zoete Plas
- N10.01 Nat schraalland
- N10.02 Vochtig hooiland
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
- N14.03 Haagbeuken- en essenbos
- N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos
- N16.03 Droog bos met productie
- N17.06 Vochtig- en hellinghakhout
- L01.01 Poel en kleine historische wateren
- L01.02 Houtwal en houtsingel
- L01.08 Knotboom

△ Kaart 3. SNL beheertypen natuurbeheerplan 2024 voor het deelgebied Zwarte Goor en Juliusput

Natuurbeheertypen en landschapselementen Bloeidaal

- N03.01 Beek en bron
- N04.02 Zoete Plas
- N05.02 Gemaaid rietland
- N05.04 Dynamisch moeras
- N10.01 Nat schraalland
- N10.02 Vochtig hooiland in ontwikkeling
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
- N12.06 Ruigteveld
- N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos
- N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos
- L01.01 Poel en kleine historische wateren
- L01.03 Elzensingel
- L01.08 Knotboom

△ Kaart 4. SNL beheertypen natuurbeheerplan 2024 voor het deelgebied Bloeidaal

Natuurbeheertypen en landschapselementen De Schammer

- N03.01 Beek en bron
- N04.02 Zoete Plas
- N05.02 Gemaaid rietland
- N05.04 Dynamisch moeras
- N10.01 Nat schraalland
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
- N12.06 Ruigteveld
- N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos
- L01.01 Poel en kleine historische wateren
- L01.03 Elzensingel
- L01.08 Knotboom

△ Kaart 5. SNL beheertypen natuurbeheerplan 2024 voor het deelgebied De Schammer

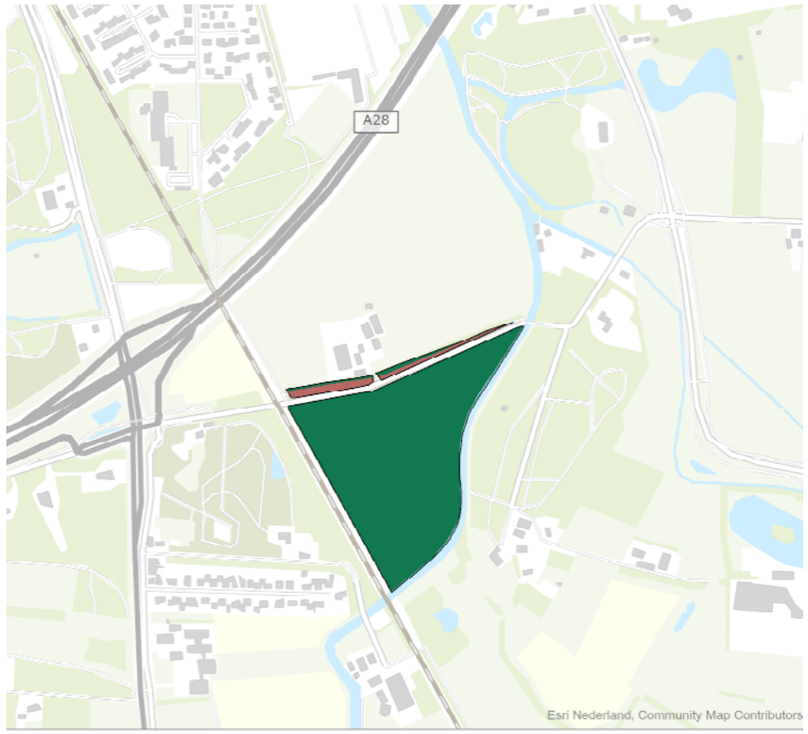

Natuurbeheertypen en landschapselementen Lockhorsterbos

- N04.02 Zoete Plas
- N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos
- L01.07 Laan

△ Kaart 6. SNL beheertypen natuurbeheerplan 2024 voor het deelgebied Lockhorst

Code	Opp. (ha)	Stoutenburg	Bloeidaal	De Schammer	Lockhorst
L01.01	Poel en klein historisch water	0,4	0,21	0,1	
L01.02	Houtwal en houtsingel	1,6			
L01.03	Elzensingel		0,09	< 0,1	
L01.07	Laan	3,0			0,3
L01.08	Knotboom	< 0,1	< 0,1	0,06	
L01.09	Hoogstamboomgaard	< 0,1			
N00.05	Nog om te vormen naar natuur	2,5			
N03.01	Beek en bron	0,2	0,3	< 0,1	
N04.02	Zoete plas	5,6(10)	1,4	4,3	< 0,1
N05.02	Gemaaid rietland		1,0		
N05.04	Dynamisch moeras		0,3	1,4	
N10.01	Nat schraalland	1,0	2,9	7	
N10.02	Vochtig hooiland	10,0	2,0		
N12.02	Kruiden- en faunarijk grasland	25,0	19,4	8,7	
N12.06	Ruigteveld		1,7	0,5	
N14.01	Rivier- en beekbegeleidend bos	4,8	5,7	5,9	
N14.03	Haagbeuken- en essenbos	3,1			
N15.02	Dennen-, eiken-, en beukenbos	10,2	0,4		7,5
N16.03	Droog bos met productie	< 0,1			
N17.03	Park- en stinzenbos	5,7			
N17.06	Vochtig en hellinghakhout	1,6			
	Totaal	**75,0(79,4)**	**35,4**	**27,9**	**7,9**

*tussen() inclusief hectares in Gelderland

△ Tabel 2. Oppervlakte van de SNL-natuurbeheertypen per gebied

2.3.2 Archeologie

Het gemeentelijk beleid (Gemeente Amersfoort) ten aanzien van archeologie is gebaseerd op de archeologische verwachtingswaarde.

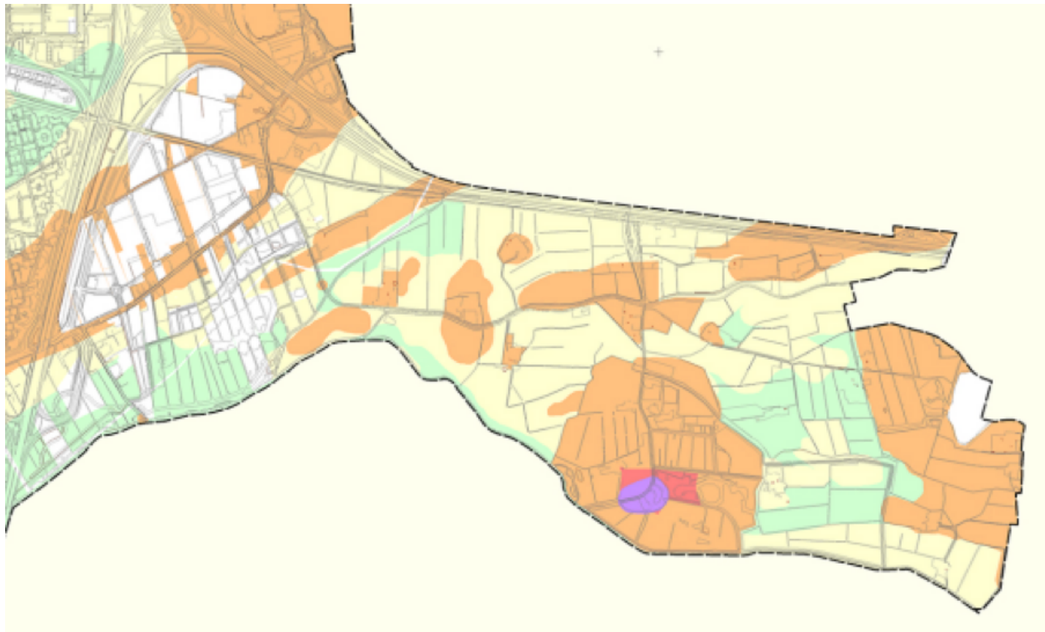

Archeologische Beleidskaart Gemeente Amersfoort
ten behoeve van de Archeologische Monumentenzorg
versie 2019

legenda

Archeologisch Waardevolle Gebied

1 - wettelijk beschermde monument (rijks- of gemeentelijk)

2 - gebied met hoge archeologische waarde

Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied

3 - gebied met een hoge archeologische verwachting

4 - gebied met een middelhoge archeologische verwachting

5 - gebied met een lage archeologische verwachting

Overig

- gebied waar Rijksbeleid geldt
- gebied zonder archeolgische onderzoeksplicht
- gemeentegrens

Beleid

In geval van bodemverstoring moet een monumentenvergunning worden aangevraagd. Voorafgaand plan ter beoordeling voorleggen aan het CAR.

Bij plangebieden waarbinnen bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv plaatsvinden, is voorafgaand archeologisch onderzoek noodzakelijk. Voorafgaand plan ter beoordeling voorleggen aan het CAR.

Bij plangebieden groter dan 100 m² waarbinnen bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv plaatsvinden, is voorafgaand archeologisch onderzoek noodzakelijk.Voorafgaand plan ter beoordeling voorleggen aan het CAR.

Bij plangebieden groter dan 500 m² waarbinnen bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv plaatsvinden, is voorafgaand archeologisch onderzoek noodzakelijk. Voorafgaand plan ter beoordeling voorleggen aan het CAR.

Bij plangebieden groter dan 10.000 m² waarbinnen bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv plaatsvinden, is voorafgaand archeologisch onderzoek noodzakelijk.Voorafgaand plan ter beoordeling voorleggen aan het CAR.

△ Kaart 7. Beleidskaart Archeologie Gemeente Amersfoort

De oude kasteelplaats is als paarse vlek duidelijk te herkennen op de kaart en is een wettelijk beschermd monument. De hogere delen in het gebied – de dekzandruggen – hebben een middelhoge tot hoge archeologische verwachting.

Kaartbijlage 5

Archeologische Beleidskaart Gemeente Leusden

ten behoeve van de Archeologische Monumentenzorg

versie 1.5 oktober 2017

legenda

Archeologisch Waardevolle Gebieden	**Beleid**
1 - wettelijke beschermde monumenten (rijks- of gemeentelijk)	In geval van bodemverstoring moet een monumentenvergunning worden aangevraagd.
2 - gebieden met hoge archeologische waarde	Bij plangebieden waarbinnen bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv plaatsvinden, is voorafgaand archeologisch onderzoek noodzakelijk.
Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied	
3 - gebieden met een hoge archeologische verwachting	Bij plangebieden groter dan 100 m² waarbinnen bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv plaatsvinden, is voorafgaand archeologisch onderzoek noodzakelijk.
4 - gebieden met een middelhoge archeologische verwachting	Bij plangebieden groter dan 500 m² waarbinnen bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv plaatsvinden, is voorafgaand archeologisch onderzoek noodzakelijk.
5 - gebieden met een lage archeologische verwachting	Bij plangebieden groter dan 10.000 m² waarbinnen bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv plaatsvinden, is voorafgaand archeologisch onderzoek noodzakelijk.
overig	
- gemeentegrens	

△ Kaart 8. Beleidskaart Archeologie Gemeente Leusden (uitsnede beheerplangebied). Met binnen de rode cirkel het koetshuis en het kasteel van Klein Stoutenburg

Direct om het koetshuis en het kasteel van Klein Stoutenburg is een gebied met hoge archeologische verwachting.

2.3.3 Cultuurhistorie

In het plangebied komt geen rijksmonument voor. Er zijn ook geen gemeentelijke monumenten op het eigendom van Utrechts Landschap.

Als intern beleid is het instandhouden en versterken van de cultuurhistorisch waardevolle Heerlijkheid een doel. Evenals het zichtbaar houden van de slagenverkaveling op Bloeidaal en de oude perceelafscheidingen in de vorm van de oude knotbomen. Wat daarmee bedoeld wordt is te zien op onderstaande kaarten.

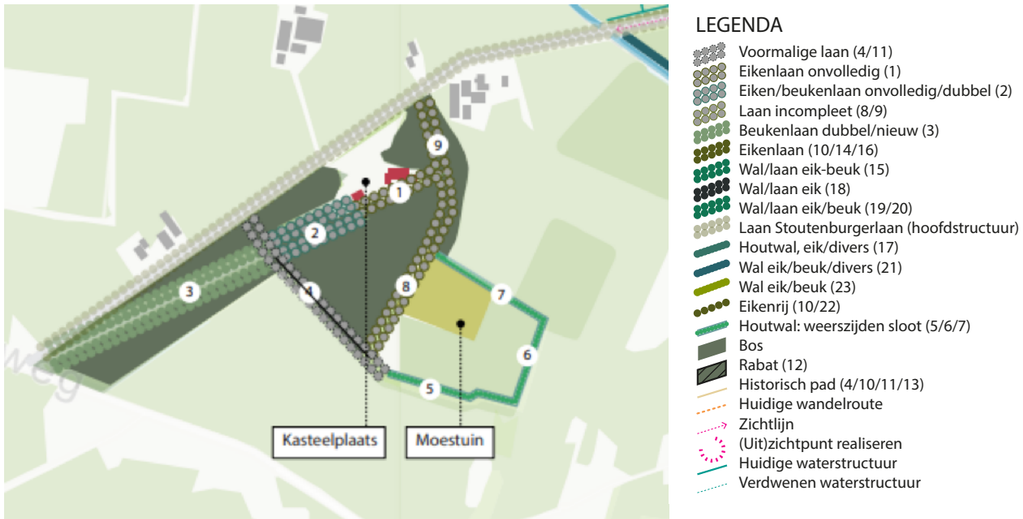

△ Kaart 9. Groen erfgoed Klein Stoutenburg en legenda (samengesteld door Ilse Verwer en Paul Vesters)

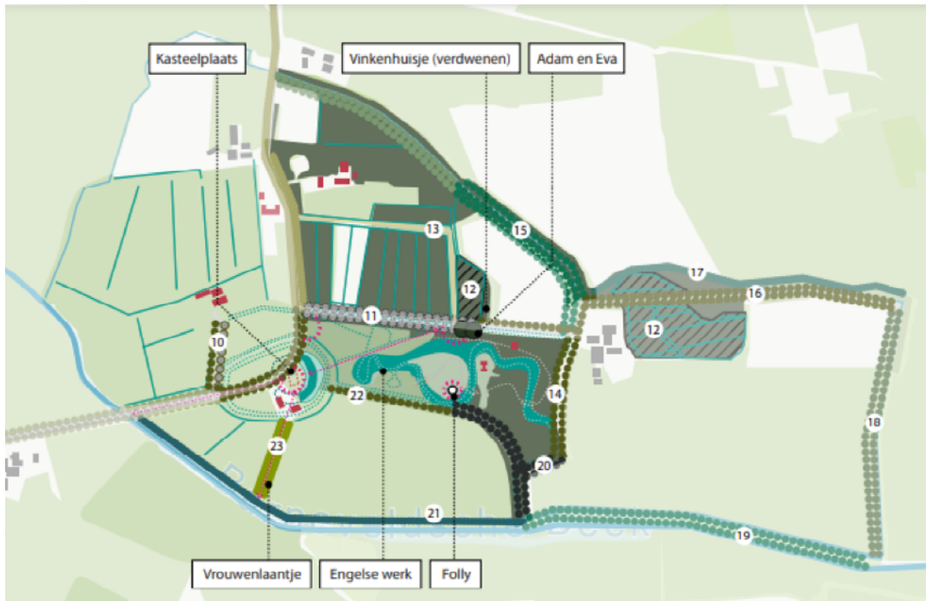

△ Kaart 10. Groen erfgoed Groot Stoutenburg (voor legenda zie bij kaart 9) (samengesteld door Ilse Verwer en Paul Vesters)

△ Kaart 11. Groen erfgoed Bloeidaal (samengesteld door Ilse Verwer en Paul Vesters)

2.3.4 Aardkundige waarden

Binnen het plangebied liggen geen aardkundige monumenten. Op de kaart met aardkundige waarden van de provincie Utrecht zijn een aantal aardkundige waarden te onderscheiden.

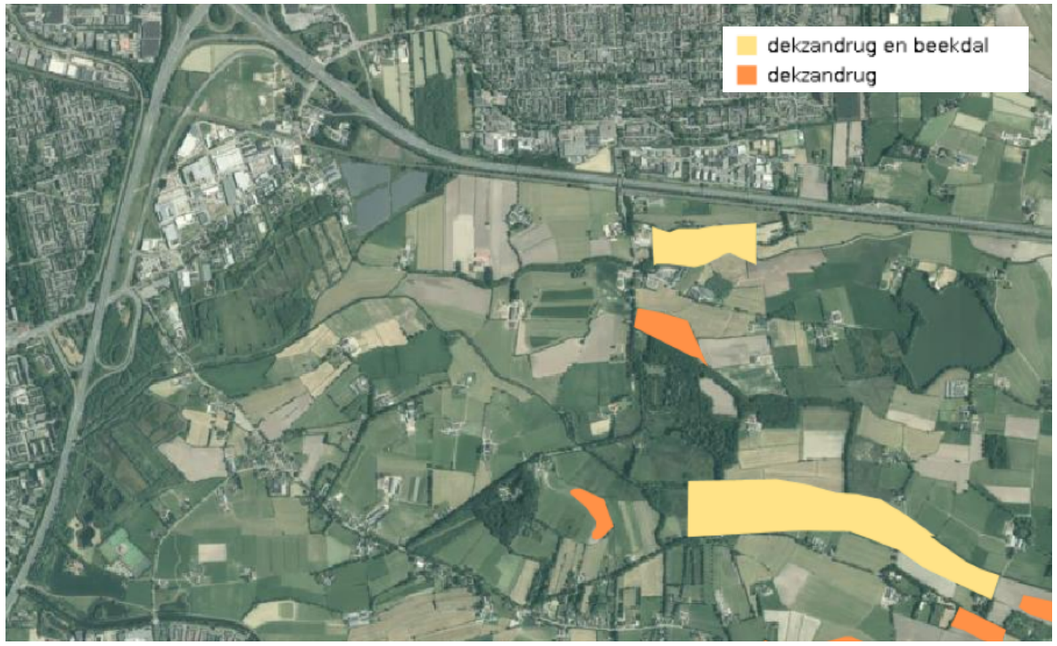

△ Kaart 12. Aardkundige waarden (Atlas provincie Utrecht)

Ten noorden van Groot en Klein Stoutenburg zijn twee dekzandruggen gemarkeerd. Een dekzandrug maakt deel uit van het dekzandgebied. De duinen van enkele meters zijn ontstaan doordat vegetatie stuivend zand heeft ingevangen. Dekzandruggen vormen de hoge en droge delen van het gebied waar de eerste bewoning plaats vond.

Het gebied om de Esvelderbeek en de Barneveldse beek zijn gemarkeerd als gebied met dekzandrug en beekdal. Beide zijn goede voorbeelden van een beek met een beekdal met langgerekte dekzandruggen parallel aan de beek.

Betekenis aanwijzing aardkundige waarde
In de provinciale ruimtelijke structuurvisie[1] is een visie opgesteld voor de ontwikkeling van het landschap en ruimte tot 2028, waarin gestreefd wordt naar een duurzame leefomgeving met vele ruimtelijke kwaliteiten, vitale dorpen en steden en een dynamisch landelijk gebied. Aardkundige waarden zijn expliciet benoemd als provinciaal belang. De kernkwaliteiten van het landschap zijn vastgelegd in het online Geo-Point en dienen behouden en beschermd te worden.

1 Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2028 Provincie Utrecht (herijking 2016)

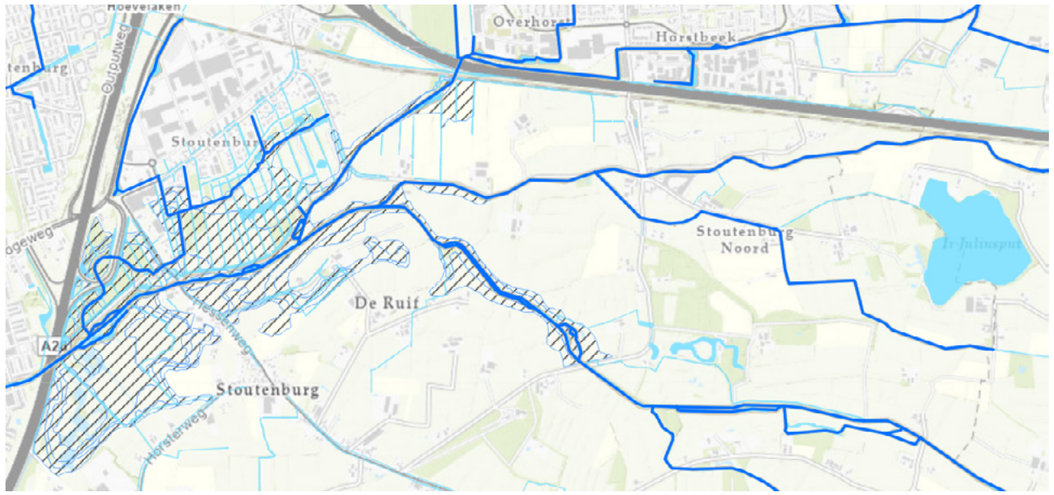

△ Kaart 13. Legger Waterschap Vallei en Veluwe

2.3.4 Waterberging

De Schammer en Bloeidaal zijn bijna volledig aangewezen als waterbergingsgebied.

Betekenis aanwijzing als waterbergingsgebied

Ruimtelijke ontwikkelingen en het uitvoeren van werken en werkzaamheden die het waterbergend vermogen van het waterbergingsgebied doen verminderen of de waterberging kunnen belemmeren zijn niet toegestaan.

3 EVALUATIE BEHEER

Onderstaande kaarten en tabellen vatten de resultaten van de doelstellingen uit het beheerplan ten aanzien van natuur voor het plangebied samen.

Samenvatting conclusies SNL-beheertype

△ Kaart 14 en 15. Stoutenburg(links) en Lockhorst(rechts) - Kwaliteitsbepaling SNL natuurbeheertypen gebaseerd op kwaliteitsscores voor structuur, flora en fauna, standplaatsfactoren en ruimtelijke condities. Groen: goed; oranje: matig; rood: slecht; grijs: te klein om te beoordelen of in projectfase (Zwarte goor)

△ Kaart 16 en 17. Bloeidaal(links) en De Schammer(rechts) - Kwaliteitsbepaling SNL natuurbeheertypen gebaseerd op kwaliteitsscores voor structuur, flora en fauna, standplaatsfactoren en ruimtelijke condities. Groen: goed; oranje: matig; rood: slecht grijs: te klein om te beoordelen

Samenvatting conclusies natuurdoelen beheerplan

Onderstaande tabel vat de resultaten van de doelstelling uit het beheerplan ten aanzien van natuur samen.

Doel natuur beheerplan 2010-2022	Resultaat
Groot Stoutenburg: Een open landschapspark ('boomweide') met markante vrijstaande monumentale bomen en boomgroepen, een rijke stinzenbegroeiing en een bloemrijk grasland	Deels behaald, met uitzondering van de stinzen en het bloemrijk grasland
Groot Stoutenburg: Een monumentaal, gemengd loofbos met een rijke ondergroei van oude bosplanten	Deels behaald, met uitzondering van de rijke ondergroei
Groot Stoutenburg: Elzenbroekbossen onder invloed van schoon, basenrijk water	Deels behaald
Groot Stoutenburg: Binnen het elzenbroekcomplex een bloemrijk ruig grasland met veel kale jonker als overwinteringsbiotoop voor nachtvlinders	Niet behaald
Klein Stoutenburg: Een monumentaal en gemengd bos met een rijke ondergroei van stinzen- en oudbosplanten	Deels behaald, met uitzondering van de rijke ondergroei
Langs Barneveldse beek: Vochtige tot natte, bloemrijke graslanden, dotterbloemhooilanden en lokaal schraallandvegetaties onder invloed van kwel.	Behaald
Een aaneenschakeling van soortenrijke houtwallen, lanen en singels.	Behaald
Stoutenburg: Vitale populaties amfibieën en terugkeer van de ringslang	Niet te beoordelen door ontbreken onderzoek
Stoutenburg: Functioneren als onderdeel van een ecologische verbindingszone langs de Barneveldse Beek	Deels behaald, met uitzondering van aantal doelsoorten
Julius &Zwarte Goor: Een gradiënt van schraallandvegetaties en natte heidevegetaties.	Behaald
Julius &Zwarte Goor: Gaan fungeren als bronpopulatie van schraallandsoorten voor verdere ontwikkelingen in de omgeving van de Juliusput.	Behaald
Bloeidaal: Droge tot natte, bloemrijke graslanden, blauwgraslanden en dotterbloemhooilanden met veel ruimte voor weidevogels.	Deels behaald, met uitzondering van de weidevogels
Bloeidaal: Slootkanten en poelen met een gevarieerde vegetatie, van kruidenrijk tot bebost met grote populaties amfibieën, ringslangen en libellen.	Deels behaald, niet te beoordelen op amfibieën
Bloeidaal: Droog tot nat bos met een gevarieerde flora en fauna.	Deels behaald, niet volledig te beoordelen op de gevarieerde flora en fauna
Bloeidaal: Rietlanden en moerasruigtes bevolkt door moerasvogels.	Deels behaald, met uitzondering van de moerasvogels

△ Tabel 3. Samenvatting resultaten doelstellingen natuur uit beheerplan

Samenvatting conclusies doelen cultuurhistiorie beheerplan

Onderstaande tabel vat de resultaten van de doelstelling uit het beheerplan ten aanzien van cultuurhistorie samen.

Doel cultuurhistorie beheerplan 2010-2022	Resultaat
Bloeidaal: Zichtbaar houden van de slagenverkaveling.	Behaald
Stoutenburg: In stand houden, herstellen en beleefbaar maken van het cultuurhistorische waardevolle beeld van de Heerlijkheid.	Deels behaald, beleefbaarheid kan beter
Stoutenburg: De aan te leggen natuurakkers dragen bij aan het behoud van het cultuurhistorisch grondgebruik en verkaveling	Niet behaald (niet aangelegd)

△ Tabel 4. Samenvatting resultaten doelstellingen cultuurhistorie uit beheerplan

Samenvatting conclusies doelen recreatie beheerplan

Onderstaande tabel vat de resultaten van de doelstelling uit het beheerplan ten aanzien van recreatie samen.

Doel cultuurhistorie beheerplan 2010-2022	Resultaat
Ruimte bieden aan wandelaars en fietsers uit met name Amersfoort, Leusden en Hoevelaken als onderdeel van het nieuwe netwerk van natuurgebieden van vensters op de vallei.	Behaald
Recreanten (juist ook kinderen) laten kennismaken met de natuur en cultuurhistorie van dit deel van de Gelderse Vallei.	Behaald
De geschiedenis van de Heerlijkheid Stoutenburg beleefbaar maken.	Deels behaald, beleefbaarheid kan beter
Het Koetshuis van Klein Stoutenburg als informatiecentrum voor natuurmensen en vertrekpunt van wandelingen.	Behaald

△ Tabel 5. Samenvatting resultaten doelstellingen recreatie uit beheerplan

4 DOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

Instandhouden en herstellen van de natuur in het bekenlandschap met overstromingsvlaktes van de Gelderse Vallei en daarmee ook recreatiegelegenheid bieden voor inwoners uit de wijde omgeving.

4.2 STOUTENBURG

4.2.1 Algemeen

Instandhouden en versterken van de cultuurhistorisch waardevolle Heerlijkheid dat bestaat uit een kampenlandschap met een afwisseling van deels monumentaal parkbos, natte schraallanden en kruidenrijk akkers en graslanden, met een bij het natuurgebied passende openstelling.

Met als onderdeel daarvan het uitbreiden van het areaal bos en landschapselementen in en nabij de eigen gebieden.

4.2.2 Natuur

Doelstelling voor alle bossen

→ Instandhouden en beheren van alle veterane, monumentale en markante bomen.

Doelstellingen voor de droge bossen op Groot Stoutenburg

→ Instandhouden en ontwikkelen van een (deels) monumentaal, gemengd loofbos met een rijke ondergroei van oude bosplanten. In dit bos een blijvend hoog aandeel staand en liggend dood hout van verschillende diameters, inclusief zware stammen, in verschillende verteringsstadia als belangrijke biotoop voor insecten (bijvoorbeeld boktorren) en saprofytische (dood hout bewonende) paddenstoelen.

Doelstellingen voor de broekbossen op Groot Stoutenburg

→ Instandhouden en het (zich laten) ontwikkelen van een gemengd loofbos met een karakteristieke begroeiing onder invloed van schoon, basenrijk water.

Doelstellingen voor het parkbos op Klein Stoutenburg

→ Instandhouden en ontwikkelen van een deels monumentaal, gemengd bos met een rijke ondergroei van stinzen- en oudbosplanten en een blijvend aandeel dik staand en liggend dood hout.

→ Instandhouden en versterken van het beeld van een “kathedralen-bos”. Met name het deel ten zuiden van het bezoekerscentrum.

Doelstellingen voor het hakhout op Klein Stoutenburg

→ Ontwikkelen van een gemengd en gevarieerd bos dat door de hakhoutcultuur als overgang fungeert tussen de Stoutenburgerlaan en het parkbos.

Doelstellingen voor het in 2023 aangelegde bos op de Zwarte Goor

→ Ontwikkelen van een inheems, rijk loofbos gedomineerd door winterlinde, met een ondergroei van (oud)bosplanten, een hoog aandeel dood hout en een goed ontwikkelde struiklaag en daarmee samenhangend een rijk vogelleven.

→ Ontwikkelen en in stand houden van geleidelijke overgangen van bos naar open ruimte bestaande uit een mantel van besdragende struiken en een zoomvegetatie.

Doelstellingen voor de natuurakkers is

→ Ontwikkeling van kruidenrijke akkers die ruimte bieden aan grote aantallen bedreigde akkerplanten (o.a. soorten uit de Associatie van Gele ganzenbloem). Deze akkers herbergen een grote diversiteit en massaliteit aan insecten en bieden (daarmee) jaarrond ruimte aan akker- en bosrandvogels en vogels van het kleinschalige cultuurlandschap (zoals roodborsttapuit, kneu en ringmus).

→ De ontwikkeling en instandhouding van soortenrijk struweel rondom de akkertjes als broed- en foerageerbiotoop voor vogels van het kleinschalige cultuurlandschap.

Doelstelling voor de graslanden aan weerszijden van de Barneveldse Beek

→ Het ontwikkelen en instandhouden van vochtige tot natte, bloemrijke graslanden, dotterbloemhooilanden en lokaal schraallandvegetaties onder invloed van kwel.

Doelstelling voor de graslanden bij de Juliusput en de Zwarte Goor

→ Het ontwikkelen en instandhouden van een gradiënt van schraallandvegetaties en natte heidevegetaties.

→ Fungeren als bronpopulatie van schraallandsoorten voor verdere ontwikkelingen in de omgeving van de Juliusput.

Doelstelling voor het kruidenrijk grasland

→ Bloemrijke graslanden op zandgrond met soorten als gewone margriet, knoopkruid en grote ratelaar met een rijke en gevarieerde insectenfauna.

Doelstelling voor alle overgangen tussen grasland en bos

→ Geleidelijke overgangen tussen grasland en bos, bestaande uit een mantel van besdragende struiken en/of een zoomvegetatie. Met voor vogels interessante “overhoekjes” met ruige begroeiing zoals braam en brandnetel.

Doelstelling voor oevers en poelen

→ Instandhouden en ontwikkelen van slootkanten en poelen met een gevarieerde vegetatie, van kruidenrijk tot bebost. Met een beheer gericht op amfibieën.

Doelstelling voor de Juliusput

→ Een heldere soortenrijke zoete plas met tot op grote diepte ondergedoken waterplanten:
- een grote en gevarieerde vispopulatie waaronder veel snoeken en baars;
- ruimte voor verstoringsgevoelige watervogels, zoals de zomertaling;
- foerageerbiotoop voor vleermuizen.

→ Een geleidelijke overgang tussen water en land, bestaande uit:
- groot rietmoeras als biotoop voor waterral en zangers;
- flauwe natuurvriendelijke oevers als paaigebied voor vis en groeigebied onderwatervegetatie.

- Plaatselijk steile oevers met broedgelegenheid voor de ijsvogel.
- Rustgebied voor vogels in de vorm van nieuw aan te leggen eilanden.

Doel ten aanzien van reptielen en amfibieën

- Instandhouden en ontwikkelen van een landschap dat alle mogelijkheden biedt voor (op termijn) levensvatbare deelpopulaties kamsalamander poelkikker en ringslang in verbinding met populaties in de omgeving.

4.2.3 Cultuurhistorie

- In stand houden, herstellen en beleefbaar maken van het cultuurhistorische waardevolle beeld van de Heerlijkheid bestaande uit:
- De twee kasteelplaatsen met o.a. landschapsparkbossen, lanen, weiden en akkers
- een waterstructuur van beek, sloten, rabatbossen en (voormalige) vloeiweiden met daaraan gekoppeld
- een lanen- en houtwallenstructuur
- De monumentale bomen Adam en Eva worden zo lang mogelijk in stand gehouden, door middel van veteraan boombeheer.
- Behouden en versterken van het cultuurhistorisch grondgebruik en verkaveling door de aanleg van extra natuurakkers.

Doel voor het landschapspark “Engelse werk”

- Een open landschapspark (‘boomweide’) met markante vrijstaande monumentale bomen en boomgroepen, een rijke stinzenbegroeiing en een bloemrijk grasland.

4.2.4 Recreatie

- Een binnen de natuurwaarden en bij het landgoed passende openstelling waarbij de verschillende toegestane recreatievormen kwalitatief gefaciliteerd worden.

Er wordt gestreefd naar een openstelling en zonering die passend is binnen de aanwezige natuurwaarden. Aanwezige voorzieningen worden in stand gehouden en richten zich exclusief op wandelen. Honden zijn aangelijnd op een deel van het landgoed toegestaan.

Klein Stoutenburg is binnen de Heerlijkheid de ontvangst locatie met parkeervoorzieningen en informatiecentrum. Juliusput en Zwart Goor fungeren als rustgebied voor de natuur. Groot Stoutenburg is open voor extensieve recreatie (wandelen).

4.3 BLOEIDAAL EN DE SCHAMMER

4.3.1 Algemeen

Instandhouden en ontwikkelen van het gebied als onderdeel van een ecologische verbindingszone langs de Barneveldse Beek bestaande uit droge tot natte, bloemrijke graslanden, blauwgraslanden en dotterbloemhooilanden. Daarnaast bosschages, bossen en slootkanten en poelen met een gevarieerde vegetatie, van kruidenrijk tot bebost met grote populaties amfibieën, ringslangen en libellen. Met een bij het natuurgebied passende openstelling.

4.3.2 Natuur

Doel voor de afgegraven vochtige en natte graslanden

- Instandhouden en ontwikkelen van vochtige tot natte, bloemrijke graslanden onder invloed van kwel (en/of schoon grondwater). Met een gradiënt van dotterbloemhooiland, veldrusschraalland, blauwgrasland en vochtige heide. Deze kruidenrijke graslanden bieden ruimte aan insecten, waaronder moeras- en zompsprinkhaan en diverse dagvlinders zoals zwartsprietdikkopje, bruin blauwtje en groot dikkopje.

Doelstelling voor het kruidenrijk grasland

- Ontwikkeling en instandhouding van bloemrijke graslanden op zandgrond met soorten als gewone margriet, knoopkruid en grote ratelaar. Deze kruidenrijke graslanden bieden ruimte aan insecten, waaronder diverse dagvlinders zoals zwartsprietdikkopje en bruin zandoogje.

Doelstelling voor alle overgangen tussen grasland en bos

- Instandhouden en ontwikkelen van geleidelijke overgangen tussen grasland en bos, bestaande uit een mantel van besdragende struiken en/of een zoomvegetatie, met voor vogels interessante “overhoekjes” met ruige begroeiing zoals braam en brandnetel.

Doelstelling voor het ruigteveld

- Instandhouden van een vrijwel boomloos ruigteveld met dominantie of in mozaïek voorkomende ruigtevegetaties als leefgebied voor insecten en vogelsoorten als blauwborst en sprinkhaanzanger.

Doelstelling voor de moeraszones en rietvegetatie in de watergangen

- Instandhouden en ontwikkelen van een moerasachtig gebied met dominantie van hoge grassen als (overjarig) riet en rietgras, grote zeggen en biezen.
- Instandhouden en ontwikkelen van broedgebied voor moeras- en rietlandvogels zoals kleine karekiet, roerdomp, blauwborst, snor en rietzanger.

Doelstelling voor de bosgebieden

- Droog tot nat bos met een gevarieerde flora en fauna.

Doelstelling voor oevers en poelen

- Ontwikkelen en instandhouden van slootkanten en poelen met een gevarieerde vegetatie, van kruidenrijk tot bebost. Met beheer gericht op amfibieën.

Doelstelling voor de nevengeulen en de vistrappen

- De nevengeulen - parallel aan Barneveldse beek en het Valleikanaal – functioneren als meestromende nevengeulen. Als leefgebied voor onder andere weidebeekjuffer en rivierdonderpad.

Doel ten aanzien van reptielen en amfibieën

- Instandhouden en ontwikkelen van een landschap dat alle mogelijkheden biedt voor (op termijn) levensvatbare deelpopulaties kamsalamander poelkikker en ringslang in verbinding met populaties in de omgeving.

4.3.3 Cultuurhistorie

- Zichtbaar houden van de slagenverkaveling op Bloeidaal en de oude perceelafscheidingen in de vorm van de oude knotbomen.
- Instandhouden en beheren van de (zeer) oude knotbomen, waaronder knotessen.

4.3.4 Recreatie

- Een binnen de natuurwaarden passende openstelling.

Er wordt gestreefd naar een openstelling en zonering die passend is binnen de aanwezige natuurwaarden. Aanwezige voorzieningen worden in stand gehouden en richten zich met name op wandelen. Door de (deels) verharde paden is het gebied goed toegankelijk voor rolstoelen en wandelwagens Honden zijn aangelijnd toegestaan. Zowel door Bloeidaal als de Schammer lopen doorgaande fietspaden.

4.4 LOCKHORST

4.4.1 Natuur

- Instandhouden van een monumentaal en gemengd bos. In dit bos een hoog aandeel staand en liggend dood hout van verschillende diameters, inclusief zware stammen, in verschillende verteringsstadia als belangrijke biotoop voor insecten (bijvoorbeeld boktorren) en saprofytische (dood hout bewonende) paddenstoelen.
- Instandhouden en versterken van het beeld van een “kathedralen-bos”. Met name in het zuidelijke deel van het bos.

Doelstelling voor de lanen

- Instandhouden van de monumentale oude bomen met een rijke ondergroei van paddenstoelen.
- Ruimte bieden voor de aftakeling van de veteraanbomen.

4.4.2 Recreatie

- Een binnen de natuurwaarden passende openstelling.

Er wordt gestreefd naar een openstelling en zonering die passend is binnen de aanwezige natuurwaarden. Aanwezige voorzieningen worden in stand gehouden en richten zich met name op wandelen. Het gebied is losloopgebied voor honden.

5 INRICHTINGS- EN BEHEERMAATREGELEN

5.1 INRICHTINGSMAATREGELEN

Om het gewenste niveau van natuurkwaliteit, zoals beschreven in de doelstellingen en het provinciale natuurbeheerplan 2024, te kunnen bereiken zijn naast regulier beheer een beperkt aantal inrichtingsmaatregelen (projecten) noodzakelijk:

Natuur

- Onderzocht wordt de mogelijkheid om het natte schraalland van Bloeidaal uit te breiden. Voorafgaand vind eerst onderzoek plaats naar (water)bodemchemie en waterhuishouding.
- In het deel van de Schammer dat eigendom is van de gemeente Leusden woekeren diverse invasieve exoten die oprukken naar de terreinen van Utrechts landschap. Als project met de gemeente Leusden in gesprek gaan over een herinrichting van dit gebied. De aanleg van een gesloten bos zou bijvoorbeeld het oprukken van ongewenste soorten kunnen indammen.
- Het kruidenrijkgrasland op Klein Stoutenburg wordt omgevormd naar bos.

Cultuurhistorie

- Binnen komende beheerplan periode zullen in ieder geval de bomen langs het noordelijk deel van de zichtlaan op Klein Stoutenburg vervangen/aangevuld moeten worden.
  Als kader voor het vervangen van lanen wordt voor de historische lanen- en houtwallenstructuur een omvattend (beeldkwaliteits)plan gemaakt waarin de ambitie, het toekomstbeeld voor de diverse lanen en houtwallen wordt geformuleerd. Onderdeel van dit plan is het gewenste assortiment.
- Aanvullend op het (beeldkwaliteits)plan voor de lanen wordt de (historische) waterstructuur onderzocht omdat te verwachten is dat er raakvlakken zijn. Dit onderzoek kan uitwijzen of er een systeem van vloeiweides was. Recent is dit type beheer aangewezen als Unesco-werelderfgoed.
- Naast de laanbomen worden ook alle monumentale en markante bomen in beeld gebracht.
- Beleefbaar maken van het oude kasteelterrein met de grachten en watergangen en het Engelse werk met de folly en het omliggende landschapspark. Voorstel is een project te starten om de geschiedenis meer zichtbaar en beleefbaar te maken. Onderdeel van het project is:
  - het renoveren van de folly
  - inmeten van de huidige (boom)waardes van het Engelse werk
  - opstellen toekomstbeeld van het Engelse werk
  - aanplanten stinzen in het Engelse werk
  - behoud van de veteranenbomen Adam en Eva
  - het zichtbaar maken van het oude kasteelterrein
  - voor het grasland ten westen van de Stoutenburgerlaan - aansluitend op het oude kasteelterrein - een plan maken voor de definitieve inrichting en beheer.

Recreatie
- Plan van aanpak maken voor (een alternatief voor) de recreatieve route langs de Heiligenbergerbeek.
- Plan van aanpak maken voor het beter beschermen van de laanbomen langs de Lockhorsterweg.

5.2 BEHEERMAATREGELEN

Voor de beheerkaarten zie bijlage 1.

5.2.1 Natuur

Bosbeheer parkbos
Het beheer van het parkbos rondom kasteel Stoutenburg en Lockhorst:
- Het beheer van het parkbos is kleinschalig en boomgericht. Monumentale bomen worden vrijgesteld van hun concurrenten, waarbij het bosklimaat wordt behouden.
- Op Klein Stoutenburg speciale aandacht voor de bomen in de rand van het bos die concurrentie kunnen krijgen van begroeiing uit omliggende (wal)begroeiing;
- Groot staand en liggend dood hout wordt binnen de percelen niet verwijderd. Op Stoutenburg wordt takkenmateriaal en opslag versnipperd op plekken waar deze het beeld van het parkbos verstoren, waarbij de snippers als voeding voor de bodem in het bos achterblijven.
- In het parkbos wordt niet gewerkt met zwaar materiaal.
- Op Klein Stoutenburg wordt periodiek en gefaseerd ongewenste bosopslag verwijderd als onderdeel van het stinzenbeheer. Van de aanwezige stinzenbegroeiing worden de soorten vermeerderd en verspreid.

Bosbeheer
- Amerikaanse vogelkers en opslag Amerikaanse eik worden planmatig (vooruitlopend op dunningen) bestreden.
- Bij dunningen wordt gestreefd naar een hoger aandeel inheems loof(hout) ten koste van uitheemse soorten.
- Aanwezige monumentale en markante bomen worden vrijgesteld van hun concurrenten, waarbij het bosklimaat wordt behouden.
- Een structureel aandeel dood hout wordt in stand gehouden door regelmatig ringen van bomen van allerlei soorten en afmetingen. Ringen is een van de maatregelen om toekomstbomen meer ruimte te geven tijdens dunningen.
- Verspreid in het bos worden groepjes bomen met goed verteerbaar strooisel aangeplant. Het gaat om soorten als winterlinde, boswilg, hazelaar, haagbeuk en zoete kers.

Bosbeheer natte bossen
- In de broekbossen van Stoutenburg wordt over het algemeen niet ingegrepen.
- Alleen randbomen worden gecontroleerd op veiligheid (zie bij recreatie).
- Aanwezige monumentale en markante bomen worden vrijgesteld van hun concurrenten, waarbij het bosklimaat wordt behouden.

- Op Bloeidaal en Schammer vinden kleine ingrepen plaats gericht op het behouden van de soortendiversiteit van de boom-en struiklaag. (waken dat niet alleen zwarte els overblijft)

H**akhoutbeheer**
- Het hakhout heeft een totale cyclus van 15 jaar, waarbinnen gefaseerd wordt afgezet.

Beheer kruiden- en faunarijk grasland
- Het graslandbeheer is gericht op verschraling (productieverlaging) door tenminste twee keer per jaar te maaien en af te voeren.
  Moment van maaien is afhankelijk van de vegetatie ontwikkeling.
- Per maaibeurt blijft er minstens 10% van de vegetatie staan (ook in de meer voedselrijke graslanden).
- Er wordt een zoomvegetatie ontwikkeld op de grens met bossen en houtsingels. Deze wordt periodiek en gefaseerd, afhankelijk van de ontwikkeling, eens per 2-3 jaar gemaaid en afgevoerd.

Beheer vochtig hooiland en nat schraalland
- Het graslandbeheer is gericht op verschraling door tenminste één keer per jaar te maaien en af te voeren.
- Per maaibeurt blijft er 10 tot 15% van de vegetatie staan, dit heeft meerwaarde voor insecten.
- In de delen die blijven staan wordt voorafgaand in april de houtige beplanting afgezet. Kruiden concurreren dan goed met weer opkomende els/wilg/berk;
- Het eerste moment van maaien uiterlijk eind augustus (vóór het verhouten van de opslag),
- Maar alleen als minimaal 50% blauwe knoop in het zaad zit.
- Er dient laag gemaaid te worden om verdikking van houtige gewassen te voorkomen.
- Er wordt een zoomvegetatie ontwikkeld op de grens met bossen en houtsingels. Deze wordt periodiek en gefaseerd, afhankelijk van de ontwikkeling, eens per 2-3 jaar gemaaid en afgevoerd.

Beheer poelen
- Oevers worden eens per 3 jaar gemaaid. Door gefaseerd uitvoeren betekent dit dat ieder jaar één derde van de oever wordt gemaaid.
- Houtige opslag wordt verwijderd, uitgezonderd de noordzijde.
- Poelen worden periodiek en gefaseerd geschoond gericht op 30 tot 50% open water.
- Verspreid over het gebied worden minstens 5 ringslanghopen aangelegd in de nabijheid van poelen of oevers.
- Maaisel dat vrijkomt bij onderhoud van de watergangen en poelen wordt altijd afgevoerd, met uitzondering van een deel van de rietstengels die in de ringslanghopen gebruikt kunnen worden.

Beheer oevers en watergangen
- Oevers grenzend aan grasland worden eens per 2 jaar gemaaid. Door gefaseerd uitvoeren betekent dit ieder jaar de helft maaien. Houtige opslag wordt, met uitzondering van een enkele boom, verwijderd.

→ Ten aanzien van de watergangen in de bufferzone; waar mogelijk de sloten laten opnemen in het bos. Daarmee verdwijnt het aangelegde beeld.

Beheer nevengeulen

→ In de nevengeulen wordt jaarlijks gefaseerd 1/3 van de vegetatie gemaaid waardoor er altijd meerjarig riet aanwezig is.
→ Bij verlanden van de nevengeulen de geulen verdiepen door baggeren en/of zode uitkrabben.

Beheer vistrappen

→ De vistrappen worden twee keer per jaar beheerd door het waterschap.

Beheer ruigteveld

→ Gefaseerd haarden van braam terugzetten als die gaat overheersen.
→ Bomen verwijderen als het meer dan een enkele verspreide boom wordt.

Beheer moeraszones en rietvegetatie in de watergangen

→ Jaarlijks 1/3 deel van de vegetatie maaien waardoor er altijd meerjarig riet aanwezig is. Beheer randen en zoomen.
→ Overgangen zijn ecologisch waardevol. Om een abrupte overgang tussen bos en grasland te voorkomen mag - waar mogelijk - de zoom van het bos het grasland "inlopen". Is die ruimte er niet, dan kunnen er inhammen in de bosrand gemaakt worden.

Beheer invasieve exoten

→ Met name in de Schammer invasieve exoten bestrijden. Het gaat daarbij om reuzenbereklauw, reuzenbalsemien, late guldenroede en Japanse duizendknoop die vanuit omliggende terreinen het gebied in komen.

Beheer knotbomen

→ In Bloeidaal en De Schammer de omliggende begroeiing van oude knotbomen kort houden en/of verwijderen. Zo blijven de knotbomen – als verwijzing naar het oude landschap – zichtbaar.
→ De bomen zelf worden eens per 3 jaar (wilg) en eens per 5 -7 jaar (zwarte els) geknot. Takken worden verwerkt in rillen of afgevoerd.

5.2.2 Cultuurhistorie

→ De kenmerkende landschapselementen van de Heerlijkheid Stoutenburg worden instandgehouden.
→ De zichtlijnen op de parkweide van het Engelse werk – vanaf de weg naar de Korte Niep - worden hersteld en in stand gehouden.

5.2.3 Recreatie

→ De bestaande recreatieve zonering wordt in stand gehouden. Recreatieve elementen en voorzieningen, waaronder de padenstructuur, worden onderhouden.
→ Extra aandacht vanuit toezicht en handhaving is nodig op het naleven van de openstellingsregels binnen het plangebied. Gaat specifiek om fietsen op plekken waar dat niet is toegestaan en het betreden van rustgebieden.
→ Boomveiligheidscontroles worden uitgevoerd langs paden, conform BVC-beleid Utrechts Landschap.
→ In de Schammer liggen op de doorwaadbare plaats in de nevengeul bij het Valleikanaal stapstenen. In verband met aansprakelijkheid "het pad" controleren op losliggende stenen. Verder route vrijhouden van begroeiing.

BIJLAGE 1
BEHEERKAARTEN PLANGEBIED

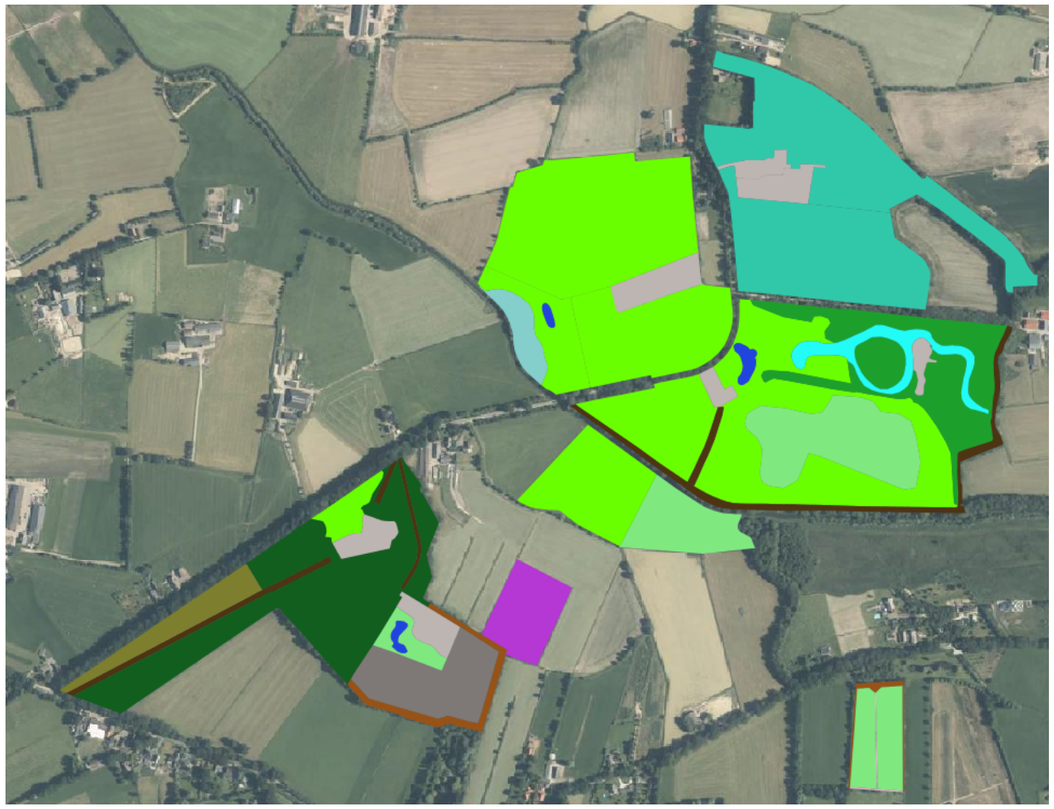

△ Beheerkaart Groot- en Klein Stoutenburg

- Aanplant bos
- Akkerbeheer
- Bosbeheer
- Bosbeheer natte bossen
- Beheer vochtig hooiland
- Beheer kruiden- en faunarijk grasland
- Beheer houtwal en struweel
- Beheer knotwilgen
- Beheer nat schraalland
- Beheer moeraszone, nevengeul en vistrap
- Bosbeheer parkbos
- Beheer parkeerplaats
- Beheer plas
- Beheer poel
- Beheer ruigte
- Hakhoutbeheer
- Laanbeheer
- Verhuurd/erfpacht
- Verpacht

▽ Beheerkaart Zwarte Goor en Juliusput

- Aanplant bos
- Akkerbeheer
- Bosbeheer
- Bosbeheer natte bossen
- Beheer vochtig hooiland
- Beheer kruiden- en faunarijk grasland
- Beheer houtwal en struweel
- Beheer knotwilgen
- Beheer nat schraalland
- Beheer moeraszone, nevengeul en vistrap
- Bosbeheer parkbos
- Beheer parkeerplaats
- Beheer plas
- Beheer poel
- Beheer ruigte
- Hakhoutbeheer
- Laanbeheer
- Verhuurd/erfpacht
- Verpacht

△ Beheerkaart Bloeidaal

△ Beheerkaart De Schammer

◁ Beheerkaart Lockhorsterbos

- Bosbeheer natte bossen
- Beheer vochtig hooiland
- Beheer kruiden- en faunarijk grasland
- Beheer houtwal en struweel
- Beheer knotwilgen
- Beheer nat schraalland
- Beheer moeraszone, nevengeul en vistrap
- Bosbeheer parkbos
- Beheer parkeerplaats
- Beheer plas
- Beheer poel
- Beheer ruigte
- Hakhoutbeheer
- Laanbeheer

Bezoekadres
Landgoed Oostbroek
Bunnikseweg 39
3732 HV De Bilt

Postadres
Utrechts Landschap
Postbus 121
3730 AC De Bilt

Telefoon
030 - 22 05 555
IBAN
NL27 RABO 0102 0710 20

Aangesloten bij LandschappenNL,
het samenwerkingsverband van de
12 provinciale Landschappen

Algemeen Nut Beogende Instelling
ANBI

CBF ERKEND
GOED DOEL

www.utrechtslandschap.nl